Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen

Perustuslakivaliokunta 14.9.2016

Lainsäädäntöjohtaja Hanna Nordström

HE 72/2016 vp: laki kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta; soveltamisala:

1) EU:n yhteisvastuulauseke;
2) EU:n keskinäisen avunannon lauseke;
3) merkittävät sotilaalliset voimavarat;
4) jos voi sisältyä sotilaallisten voimakeinojen käyttöä;
5) ulko- ja turvallisuuspoliittisesti merkittävä;
6) laajakantoinen tai periaatteellisesti tärkeä.

HE 72/2016 vp: laki kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta; ylimpien valtioelinten päätöksenteko

- VN yleisistunto tai TP jos ulko- ja turvallisuuspoliittisesti merkittävä kansainvälinen asia
- eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa kuultava jos apu voi sisältää sotilaallisten voimakeinojen käyttöä + jos erityisen vaativa tilanne, eduskunnalle selonteko
- kiireellisyysmenettely
  - EU, sen jäsenvaltio tai Pohjoismaa
  - sotilaallisten voimakeinojen käyttö vain jos terrori-isku, joka uhkaa suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä taikka valtakunnan turvallisuutta vakavasti uhkaava välitön vaara
  - TP päättää sotilaskäskyasioiden päätöksentekojärjestyksessä PVKOM esittelystä, puolustusministerillä läsnäolovelvollisuus ja pääministerillä läsnäolo-oikeus

Puolustusvoimista annettuun lakiin ehdotettavat muutokset

2 § Puolustusvoimien tehtävät

Puolustusvoimien tehtävänä on:

1) Suomen sotilaallinen puolustaminen;

2) muiden viranomaisten tukeminen;

3) ***osallistuminen kansainvälisen avun antamiseen ja muuhun kansainväliseen toimintaan****; sekä*

4) osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan ja sotilastehtäviin muussa kansainvälisessä kriisinhallinnassa.

Puolustusvoimista annettuun lakiin ehdotettavat muutokset

4 a § Kansainvälisen avun pyytäminen

Jos päätöksentekoa koskevassa laissa ei muuta säädetä, PLM voi UM:ää kuultuaan pyytää puolustusvoimien toimialaan kuuluvaa apua

toiselta valtiolta, EU:lta tai kansainväliseltä järjestöltä

YK:n peruskirja ja muut kansainvälisen oikeuden säännöt huomioon ottaen.

Puolustusvoimista annettuun lakiin ehdotettavat muutokset

4 b § Toimivalta ja voimakeinojen käyttö vastaanotettaessa kansainvälistä apua

- Suomen pyynnöstä Suomelle apua antavan joukon toimivalta suorittaa tehtäviä ja käyttää voimakeinoja määräytyy kansallisen lainsäädännön nojalla ja apua koskevan päätöksen määräysten mukaan.

Puolustusvoimista annettuun lakiin ehdotettavat muutokset

12 § Kv-avun antaminen ja muu kv-toiminta

- avun antaminen toiselle valtiolle, EU:lle tai kansainväliselle järjestölle
- avun antamisessa olisi oikeus käyttää myös voimakeinoja
- muu kansainvälinen toiminta
- YK:n peruskirja ja kv oikeuden säännöt
- myös toisten viranomaisten tukeminen Suomen rajojen ulkopuolella
- päätöksenteko puolustusministeriössä, ellei kuulu päätöksenteosta annetun lain soveltamisalaan
  - UM:ää kuultava
- otettava huomioon ylipäällikön toimivalta

12 § Kv-avun antamiseen ja muuhun kv-toimintaan osallistuva henkilöstö

12 a § Toimivalta ja voimakeinojen käyttö kv avun antamisessa ja muussa kv toiminnassa

- perustuu kv oikeuteen ja avun pyytäjän määrittämään toimivaltaan
- suhteellisuusperiaate voimakeinojen käytössä
- autettaessa toista Suomen viranomaista toimivalta määräytyy esitetyn pyynnön mukaan

Puolustusvoimista annettuun lakiin ehdotettavat muutokset

12 b § Kv-avun antamiseen ja muuhun kv-toimintaan osallistuva henkilöstö

- Tehtäviin käytetään ensisijaisesti henkilöitä, jotka ovat sitoutuneet puolustusvoimien kv-toimintaan
- Asevelvollisia voidaan käyttää siten kuin asevelvollisuuslaissa säädetään
- Reserviläiset voidaan tarvittaessa ottaa määräaikaiseen virka- tai työsuhteeseen puolustusvoimiin; oikeus palata aikaisempaan työ-tai virkasuhteeseen
- Vakuutusturvaa parannetaan
- Henkilöstön asemasta kv-sopimuksia

Puolustusvoimista annettuun lakiin ehdotettavat muutokset

12 c § Joukkojen asemaa koskevat sopimukset

- hyödynnetään voimassa olevia sopimuksia kuten PfP-SOFA ja vastaavat
- VN asetuksella voidaan säätää voimassa olevien sopimusten soveltamisesta myös muihin valtioihin kv avun vastaanottamiseen ja antamiseen liittyen

Aluevalvontalaki

24 d § Tuen pyytäminen toisen valtion sotilasviranomaiselta

- Päätös päätöksentekoa koskevan lain ja puolustusvoimista annetun lain mukaisesti, toimivaltuudet puolustusvoimista annetusta laista
- Tämän jälkeen puolustusvoimat voi ryhtyä konkreettisiin toimenpiteisiin
- Aluevalvontalain mukainen lupamenettely päätöksen jälkeen ei enää olisi tarpeen
- Avun antaminen toiselle valtiolle ei aluevalvontalaissa
- Toiminta voi edellyttää lisäksi sopimuksia

33 ja 34 §: muutetaan voimakeinojen käyttöä koskevaa terminologiaa

Asevelvollisuuslaki

62 § ja 78 § Varusmiesten ja kertausharjoituksessa olevien reserviläisten palveluksen järjestäminen ulkomailla

- Laajenee käsittämään osallistumisen kv-apuun ja muuhun kansainväliseen toimintaan
- Edelleen nimenomainen suostumus
- Rajoitukset:
  - ei vaarallisten henkilöiden kiinniottamiseen
  - ei räjähteiden raivaamiseen
  - ei aseellista voimankäyttöä edellyttäviin tehtäviin
  - eikä muihin vastaaviin vaarallisiin tehtäviin.
- Kansainväliseen toimintaan osallistuvien vakuutusturvaa sama kuin pv:n henkilöstöllä
- Tarvittaessa reserviläiset virka- tai työsuhteeseen puolustusvoimiin

Erityisesti perustuslain kannalta keskeisiä asioita

- Täysivaltaisuus
- Toimivalta ja voimakeinojen käyttö
- Puolustusvoimien henkilöstön osallistuminen
- Joukkojen asemaa koskevat sopimukset
- Asevelvollisten osallistuminen